

Briuselis, 2018 03 06
COM(2018) 87 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl galimybės nustatyti tam tikrus žudomų žuvų apsaugos reikalavimus

(Tekstas svarbus EEE)

1. Įvadas

Ūkyje auginamos žuvys aptariamos Tarybos reglamente (EB) Nr. 1099/2009 dėl žudomų gyvūnų apsaugos (toliau – Reglamentas)¹. Tačiau ūkyje auginamoms žuvims taikoma tik 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendroji nuostata, t. y. „[ž]udant gyvūnus ir atliekant susijusius veiksmus jiems nesukeliama skausmo, nerimo ar kančių, kurių galima išvengti“.

Be to, pagal Reglamento 27 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad „Komisija pateik[tu] Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl galimybės, atsižvelgiant į gyvūnų gerovės aspektus ir į socialinį, ekonominį bei aplinkosauginį poveikį, nustatyti tam tikrus reikalavimus dėl žudomų žuvų apsaugos“.

Šia ataskaita siekiama įgyvendinti Reglamento 27 straipsnio 1 dalies nuostatas. Ataskaitoje pateikiama žudomų žuvų apsaugos reikalavimų socialinio ir ekonominio poveikio analizė. Tačiau šioje ataskaitoje neaptariamas galimas poveikis aplinkai, nes nuspręsta, kad žudomų žuvų reikalavimų apsaugos poveikis aplinkai nereikšmingas².

Taip pat ši ataskaita yra vienas iš veikslių, nurodytų ES strategijoje dėl gyvūnų apsaugos ir gerovės 2012–2015 m.³

Pasaulinė gyvūnų sveikatos organizacija (OIE) priėmė gaires dėl maistui skirtų ūkyje auginamų žuvų svaiginimo ir žudymo gerovės aspektų⁴. Šios gairės yra aktualios ir Europos Sąjungoje, kadangi visos ES valstybės narės yra OIE šalys narės.

Kalbant apie pagrindines ES ūkiuose auginamų žuvų rūšis, Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) 2009 m. paskelbė kelias nuomones dėl pagrindinių svaiginimo ir žudymo sistemų gerovės aspektų⁵. Iš šių nuomonių matyti, kad akvakultūros pramonėje kyta tam tikrų sunkumų siekiant užtikrinti žudomų žuvų gerovę. Naudojant rizika grindžiamą metodą, buvo nustatyti šie pagrindiniai grėsmę keliantys veiksniai:

- 1) paruošimas arba su paruošimu susijusios procedūros (pvz., žuvų suvarymas, perkėlimas siurbliu, laikymo ne vandenyje laikas);

---

¹ OL L 303, 2009 11 18, p. 1.

² Apskritai akvakultūros produktų gamybos poveikis aplinkai yra svarbus, todėl Komisijos tvarios ES akvakultūros plėtros strateginėse gairėse nurodytas kaip viena iš keturių prioritetinių sričių:
https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/aquaculture_lt.

³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl Europos Sąjungos strategijos dėl gyvūnų gerovės apsaugos 2012–2015 m., COM(2012) 6 final/2.

⁴ Vandens gyvūnų sveikatos kodeksas, 7.3 skyrius. Maistui skirtų ūkyje auginamų žuvų svaiginimo ir žudymo gerovės aspektai,
http://www.oie.int/index.php?id=171&L=0&htmfile=chapitre_welfare_stunning_killing.htm.

⁵ Europos Komisijos prašymu Gyvūnų sveikatos ir gerovės specialistų grupės parengtos mokslinės nuomonės dėl ūkyje auginamų tam tikrų rūšių žuvų pagrindinių svaiginimo ir žudymo sistemų gerovės aspektų:

ūkyje auginami karpiai, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1013>;

ūkyje auginami vaivorykštiniai upėtakiai, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1012>;

ūkyje auginamos dorados ir vilkešeriai, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1010>;

ūkyje auginamos atlantinės lašišos, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1011>.

2) vandens kokybė žuvų laikymo talpoje (aptvare);

3) svaiginimo ir žudymo metodai.

EFSA priėjo prie išvados, kad naudojant daugelį tuo metu naudotų metodų ir įrenginių, nebuvo užtikrinama žuvų gerovė. Dėl šios priežasties EFSA pateikė tam tikras rekomendacijas tiek dėl etapo prieš skerdimą, tiek dėl svaiginimo ir žudymo veiksmų. Taip pat buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad esama nemažai galimybių kurti naujus visų rūšių žuvų, kurios buvo įvertintos, svaiginimo arba žudymo metodus.

Siekiant padėti rengti šią ataskaitą, 2016 m. pasirinktam išorės rangovui buvo pavesta parengti nepriklausomą tyrimo ataskaitą⁶. Šio užsakyto tyrimo tikslas buvo surinkti informaciją apie dabartinę gyvūnų gerovės užtikrinimo praktiką Europos akvakultūros sektoriuje, ypač susijusią su ūkyje auginamų žuvų skerdimu, ir atlikti analizę, kokios žuvų gerovės problemos dar neišspręstos. Buvo atsižvelgta į išlaidas, patiriamas laikantis gerosios gerovės užtikrinimo praktikos reikalavimų, taip pat į ekonominę padėtį, poveikį konkurencingumui ir kitus veiksnius. Siekiant bendrai pristatyti dabartinę padėtį Europos akvakultūros sektoriuje, šiame tyrime visas dėmesys buvo sutelktas į 1 lentelėje nurodytas penkias pagrindines daugelyje iš pasirinktų EEE šalių auginamas ūkyje auginamų žuvų rūšis: atlantinę lašišą (šaltųjų vandenų jūrinė žuvis), paprastąjį karpį ir vaivorykštinį upėtakį (gėlųjų vandenų žuvis) ir paprastąjį vilkešerį bei auksaspalvę doradą (Viduržemio jūros žuvis).

Vertinant gerovės užtikrinimo praktiką, kaip atskaitos tašku vadovautasi OIE tarptautiniais standartais dėl gyvūnų gerovės vežant, svaiginant ir žudant maistui skirtas ūkyje auginamas žuvis. Taip pat buvo atsižvelgta į EFSA rekomendacijas dėl skerdimo. Tyrimas apėmė laikotarpį nuo 2009 iki 2013 m.⁷, kad būtų galima įvertinti visus pokyčius arba perėjimą prie tų paruošimo, vežimo ir svaiginimo ir (arba) žudymo metodų, kuriuos reikalaujama taikyti pagal OIE standartus arba rekomenduoja taikyti EFSA. Siekiant užtikrinti, kad būtų surinkti kuo didesnės apimties ir patikimi duomenys, buvo kreiptasi į visus suinteresuotuosius subjektus, pvz., valstybes nares, pramonės atstovus, mokslininkus, įrangos gamintojus ir gyvūnų gerovės organizacijas, kurie pateikė savo nuomones atvirų ir tikslinių konsultacijų metu.

---

⁶ Ūkyje auginamų žuvų gerovė. Bendroji vežamų ir skeržiamų žuvų gerovės užtikrinimo praktika (galutinė ataskaita) (angl. *Welfare of farmed fish: Common practices during transport and at slaughter final*) (2017 m.), <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>.

⁷ Tai yra vėliausi keleri metai, kurių duomenis apie šio sektoriaus gamybos apimtį ir ūkinės veiklos rezultatus yra pateikę Eurostatas ir Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas (ŽMTEK).

Ši ataskaita parengta remiantis toliau nurodytais informacijos šaltiniais:

1. pirmiau minėta tyrimo ataskaita dėl ūkyje auginamų žuvų gerovės, kuri apėmė:
  - dokumentų tyrimus – literatūros apžvalgą ir paiešką duomenų bazėse, naudojant ŽMTEK⁸ ir Eurostato duomenis, taip pat duomenis iš kitų šaltinių, įskaitant ES, Europos ekonominės erdvės (EEE) ir nacionalinio lygmenų sektorialių organizacijų;
  - konsultacijas – duomenis, surinktus internetinių apklausų metu, per tikslinius pokalbius su suinteresuotaisiais subjektais ir tikslinėmis grupėmis, pvz., akvakultūros asociacijų, nacionalinių ir regioninių administracijos įstaigų, gamintojų grupių ir kitų suinteresuotųjų subjektų (priklausomai nuo kiekvienos šalies, kuri buvo įtraukta į tyrimą) atstovais;
2. Komisijos apžvalginę ataskaitą dėl pelekinių žuvų akvakultūros taisyklių įgyvendinimo⁹.

1 lentelė. Į tyrimą įtrauktos EEE valstybės¹⁰

Žuvų rūšys**	Į tyrimą įtraukta valstybė	Reitingas Europoje pagal gamybos apimtį	Gamybos apimtis (tonomis) 2014 m.*	Produkcijos rūšis
 Atlantinės lašišos	Norvegija (NO) Jungtinė Karalystė (UK) Airija (IE)	1 2 4	1 290 000 163 347 10 000	Šaltųjų vandenų jūrinės žuvis
 Paprastieji karpiai	Lenkija (PL) Čekija (CZ) Vokietija (DE)	1 2 4	18 000 17 833 5 285	Gėlųjų vandenų žuvis
 Vaivorykštiniai upėtakiai (stambūs (S) ir porcijos dydžio (P))	Danija (DK) Prancūzija (FR) Italija (IT) Lenkija	(S4 ir P3) (S3 ir P4) (S9 ir P2) P5	38 091 34 000 38 800 17 500	Gėlųjų vandenų žuvis

⁸

http://ec.europa.eu/fisheries/partners/stecf/index_en.htm.

⁹

Pelekinių žuvų akvakultūros taisyklių įgyvendinimo apžvalginė ataskaita (angl. *Overview report on the implementation of the rules on finfish aquaculture*) (2015 m.), http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95.

¹⁰

Lentelės ir skaičiai parengti pagal paskelbtą tyrimo ataskaitą „Ūkyje auginamų žuvų gerovė. Bendroji vežamų ir skerdžiamų žuvų gerovės užtikrinimo praktika“, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>.

 Paprastieji vilkešeriai	Graikija (GR) Ispanija (ES) Italija	2 3 4	42 000 17 376 6 500	Viduržemio jūros (šiltųjų vandenų) žuvis
 Auksaspalvės dorados	Graikija Ispanija Italija	1 3 4	71 000 16 230 8 200	Viduržemio jūros (šiltųjų vandenų) žuvis

* Šaltinis: FEAP, 2015 m.¹¹; ** nuotraukos iš https://ec.europa.eu/fisheries/marine_species_lt.

2. Pagrindinės išvados

2.1. Skerdžiamų gyvūnų gerovės užtikrinimo praktika

Skerdimo procesas apima šiuos etapus: paruošimą, suvaržymą, svaiginimą ir galutinį žudymo etapą. Svaiginamas gyvūnas turėtų prarasti sąmonę ir tapti nejautrus, nepajusdamas išvengiamo streso, diskomforto ar skausmo. Taikant kai kuriuos metodus, svaiginimas taip pat gali sukelti gyvūno žūtį. Jeigu svaiginimo metodas yra grįžtamas arba nesukelia gyvūno žūties, apsvaiginus gyvūną, jam turėtų būti taikomas žudymo metodas. 2 lentelėje apžvelgiami svaiginimo, svaiginimo ir žudymo bei žudymo metodai, taip pat jų pranašumai ir trūkumai.

2 lentelė. Svaiginimo, svaiginimo ir žudymo bei žudymo metodų, taip pat jų pranašumų ir trūkumų apžvalga

Svaiginimo arba svaiginimo ir žudymo metodas	Žuvų rūšis	Pranašumas	Trūkumas
Svaiginimas elektros srove	Atlantinės lašišos Vaivorykštiniai upėtakiai Paprastieji karpiai	- Galima greitai apsvaiginti gyvūną; - suteikia galimybę išpjaustyti filė iki sustingstant kūniui.	- Būtinai veiksmingas žudymo metodas; - gali būti apgadinta skerdena; - gali nukentėti produkto kokybė, dėl skirtingo žuvų atsparumo jos gali būti nepakankamai apsvaiginamos.
Svaiginimas anglies dioksidu (CO ₂)	Vaivorykštiniai upėtakiai		- Sukelia didelį stresą.

¹¹ Europos akvakultūros gamintojų federacija (angl. FEAP, 2015 m.), 2005–2014 m. Europos akvakultūros gamybos ataskaita, www.feap.info/shortcut.asp?FILE=1402.

Svaiginimo arba svaiginimo ir žudymo metodas	Žuvų rūšis	Pranašumas	Trūkumas
Trenkiamasis smūgis	Atlantinės lašišos	<ul style="list-style-type: none"> - Galima greitai apsvaiginti gyvūną; - tinkamai atlikus veiksmą, gyvūnas neatsigauna; - suteikia galimybę išpjautyti filė iki sustingstant kūnui. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dėl dydžio skirtumų gyvūnai gali būti nepakankamai apsvaiginami; - gali būti apgadinta galva.
	Paprastieji karpiai	<ul style="list-style-type: none"> - Tinkamai atlikus veiksmą, gyvūnas neatsigauna. 	<ul style="list-style-type: none"> - Veiksmą atliekant rankomis, gyvūnas gali būti nepakankamai apsvaiginamas; - gali būti apgadinta galva.
	Vaivorykštiniai upėtakiai	<ul style="list-style-type: none"> - Tinkamai atlikus veiksmą, gyvūnas neatsigauna. 	<ul style="list-style-type: none"> - Veiksmą atliekant rankomis, gyvūnas gali būti nepakankamai apsvaiginamas.
Gyvų žuvų atšaldymas naudojant CO ₂	Atlantinės lašišos	<ul style="list-style-type: none"> - Vėlyva <i>rigor mortis</i> pradžia suteikia galimybę išpjautyti filė iki sustingstant kūnui. 	<ul style="list-style-type: none"> - Žuvys neapsvaiginamos; - taikant šį metodą, žuvys patiria stresą.
Uždusinimas lede arba vandenyje su ledu	Vilkešeriai Dorados Vaivorykštiniai upėtakiai	<ul style="list-style-type: none"> - Lengva naudoti; - užtikrinama maisto kokybė ir sauga. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dėl staigaus temperatūros sumažėjimo žuvys patiria stresą.

* Gyvūnas nepakankamai apsvaiginamas, kai neveiksmingai taikomas svaiginimo metodas. Svaiginant elektros srove ir trenkiamuoju smūgiu, gyvūnas sąmonę praranda ne iš karto.

OIE pataria ūkyje auginamas žuvis žudyti naudojant elektros srovę arba mechaninius metodus (pvz., apsvaiginti trenkiamuoju smūgiu). Kiti metodai, įskaitant gyvų žuvų atšaldymą naudojant CO₂, svaiginimą CO₂, atšaldymą vandenyje su ledu, po kurio žuvys apsvaiginamos elektros srove, ir uždusinimą lede, neatitinka OIE standartų. Tyrimo ataskaitoje prieita prie išvados, kad skerdžiamų žuvų OIE standartų įgyvendinimo sėkmė labai priklauso nuo gyvūno rūšies ir naudojamų metodų, kaip išdėstyta tolesnėse pastraipose.

Atlantinių lašišų atveju OIE standartų laikomasi, kai žuvys skerdžiamos naudojant trenkamąjį smūgį; tai yra pagrindinis skerdimo metodas, naudojamas Norvegijoje, Jungtinėje Karalystėje ir Airijoje. Tačiau svaiginant elektros srove, standartų laikomasi ne taip veiksmingai, nes žuvys dažnai neteisingai pakreipiamos, todėl nepakankamai apsvaiginamos. Gyvų žuvų atšaldymas naudojant CO₂, kuris neatitinka OIE standartų, nors labai retai, bet vis dar naudojamas Norvegijoje ir Airijoje; ataskaitoje nurodyta, kad šios praktikos bus laipsniškai atsisakyta 2018 m.

Skerdžiant paprastuosius karpius, Lenkijoje, Čekijoje ir Vokietijoje tik iš dalies laikomasi OIE standartų. Dažniausiai taikomas metodas yra trenkiamasis smūgis rankomis (smūgis į galvą). Tačiau Lenkijoje karpiai iki 10 minučių laikomi ištraukti iš vandens, o tai sukelia stresą. Svaiginimas elektros srove taip pat taikomas Lenkijoje, Čekijoje ir Vokietijoje, bet nėra informacijos apie šiam metodui naudojamos įrangos veiksmingumą.

Kalbant apie vaivorykštinius upėtakius, OIE standartai iš dalies įgyvendinti Danijoje, Prancūzijoje ir Italijoje, tačiau jų nesilaikoma Lenkijoje. Danijoje ir Italijoje naudojamas svaiginimas elektros srove. Tačiau duomenų apie įrangos konstrukciją nėra daug, todėl nežinoma, ar laikomasi OIE standartų dėl svaiginimo elektros srove. Vaivorykštiniam upėtakiui naudojamas trenkiamasis smūgis rankomis atitinka OIE standartus, jeigu šis veiksmas atliekamas teisingai. Uždusinimas lede naudojamas Danijoje ir Lenkijoje ir šis metodas neatitinka OIE standartų. Prancūzijoje naudojamas atšaldymas vandenyje su ledu, po kurio žuvis apsvaiginamos elektros srove, ir svaiginimas CO₂ (šis metodas naudojamas retai); nė vienas iš šių metodų neatitinka OIE standartų.

Vilkešerių ir doradų uždusinimas lede tebėra pagrindinis Graikijoje, Ispanijoje ir Italijoje naudojamas skerdimo metodas, nors kai kuriuose ūkiuose bandymo tikslais pradedama taikyti svaiginimą elektros srove.

3 lentelė. Šiuo metu taikomų skerdimo metodų suvestinė, kurioje nurodyta, ar laikomasi OIE standartų

Žuvų rūšis	Į tyrimą įtraukta valstybė	Skerdimas	
		Rezultatai	Paiškinimas
Atlantinės laišios	NO	+/-	Trenkiamasis smūgis (atitinka standartus). Sausas svaiginimas elektros srove taikomas tik maždaug 25–30 proc. atvejų, nors šis metodas taikomas vis dažniau (tie 25–30 proc. atvejų atitinka standartus). Elektros srove apsvaigintos žuvis nužudomos išpjaunant žiaunas (neatitinka standartų) arba trenkiamuoju smūgiu arba nupjaunant galvą (atitinka standartus). Gyvų žuvų atšaldymas naudojant CO ₂ (neatitinka standartų).
	UK	✓	Atitinka standartus.
	IE	+/-	Trenkiamasis smūgis. 7–8 proc. apsvaiginama CO ₂ (neatitinka standartų).
Paprastieji karpiai	PL	+/-	Trenkiamasis smūgis rankomis. Didžiausi gamintojai nenaudoja svaiginimo elektros srove prietaisų.
	CZ	+/-	Didžiausi gamintojai nenaudoja svaiginimo elektros srove prietaisų, ir netaikomas joks žudymo metodas.
	DE	+/-	Trenkiamasis smūgis rankomis. Didžiausi gamintojai nenaudoja svaiginimo elektros

Žuvų rūšis	Į tyrimą įtraukta valstybė	Skerdimas	
		Rezultatai	Paiškinimas
			srove prietaisų.
Vaivorykštiniai upėtakiai	DK	+/-	Didžiausi gamintojai nenaudoja švaiginimo elektros srove prietaisų. Taip pat uždusinimas lede.
	FR	+/-	Trenkiamasis smūgis rankomis. Tačiau taip pat taikomas švaiginimas CO ₂ ir atšaldymas vandenyje su ledu, po kurio taikomas švaiginimas elektros srove.
	IT	+/-	Didžiausi gamintojai nenaudoja švaiginimo elektros srove prietaisų.
	PL	×	Uždusinimas ledo masėje sunkvežimyje arba ūkyje arba skerdykloje
Paprastieji vilkešeriai	GR	×	Uždusinimas lede arba ledo masėje
	ES	×	Uždusinimas lede arba ledo masėje
	IT	×	Uždusinimas lede arba ledo masėje
Auksaspalvės dorados	GR	×	Uždusinimas lede arba ledo masėje
	ES	×	Uždusinimas lede arba ledo masėje
	IT	×	Uždusinimas lede arba ledo masėje

✓ OIE – veikiausiai laikomasi OIE standartų.

× OIE – veikiausiai nesilaikoma OIE standartų.

+/- OIE – OIE standartai gali būti įgyvendinti, bet tai priklauso nuo taikomo metodo ir naudojamos įrangos.

Kalbant apie taisykles, susijusias su skerdimo metodais gaminant sertifikuotus ekologiškus akvakultūros produktus, devintoje išnašoje nurodytos Komisijos ataskaitos išvados patvirtina, kad laikomasi Reglamento (EB) Nr. 889/2008 25 straipsnio h dalies 5 punkte nustatytos su skerdimu susijusios kontrolės sistemos.

2.2. Nacionalinės teisės aktai ir gairės

Pagal Reglamento 27 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą valstybės narės gali, nesant ES taisyklių, palikti galioti arba priimti nacionalines taisykles dėl skerdžiamų ar žudomų žuvų apsaugos. Atlikus tyrimą, nustatyta, kad nors į tyrimą įtrauktose valstybėse narėse ir EEE šalyse yra patvirtinti nacionalinės teisės aktai ir gairės, jie parengti ne taip gerai, kaip tie, kuriais reglamentuojami sausumos ūkiniai gyvūnai, vis dėlto, didėjant sąmoningumui dėl žuvų gerovės, padėtis gerėja.

Kalbant apie į tyrimą įtrauktas penkias žuvų rūšis, privatūs standartai, kurie apima vežamų ir skerdžiamų žuvų gerovę, daugiausia įgyvendinti lašišų sektoriuje, mažesniu mastu – vaivorykštinių upėtakių ir nedideliu mastu – vilkešerių ir doradų sektoriuose. Privačius gerovės standartus taiko labai nedaug paprastųjų karpinių ūkių. 4 lentelėje apibendrinti visi apžvelgtose valstybėse taikomi nacionalinės teisės aktai, gairės ir privatūs standartai.

4 lentelė. Teisės aktai ir nacionalinės gairės arba praktikos kodeksai, kuriais reglamentuojami ūkyje auginamų žuvų skerdimo gerovės aspektai

Valstybė	Teisės aktai	Nacionalinės gairės arba privatus standartai
NO	– Reglamentu (EB) Nr. 1099/2009 ir Norvegijos reglamentu Nr.1250/2006 nustatytos taisyklės dėl bendrųjų žuvų gerovės reikalavimų.	– Norvegijos maisto saugos tarnyba pramonės sektoriui parengė išsamų rekomendacinį dokumentą dėl skerdžiamų akvakultūros gyvūnų gerovės reikalavimų ¹² .
UK	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009; – 2006 m. gyvūnų gerovės įstatymas; – 2012 m. priimtos žudomų gyvūnų gerovės taisyklės (Škotija). 2012 m. įstatymo lydymasis teisės aktas Nr. 321; – 2006 m. įsakymas dėl gyvūnų gerovės (juos vežant) (Anglija) (ir lygiaverčiai teisės aktai Škotijoje ir Velse).	– Nuomonė dėl ūkyje auginamų žuvų gerovės, Ūkinių gyvūnų gerovės komitetas, 2014 m.; – Gerosios praktikos kodeksas ¹³ .
IE	– Reglamentas (BE) Nr. 1099/2009; – 2012 m. gyvūnų sveikatos ir gerovės įstatymo projektas.	– Žuvų sveikatos praktikos kodeksas Airijos lašišinių žuvų ūkiams (2014 m.); – Ūkyje auginamų lašišinių žuvų sveikatos vadovas (2011 m.) ¹⁴ .
PL	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009; Gyvūnų apsaugos įstatymas (Nr. 111, 724 punktas; 1998 m. Nr. 106, 668 punktas).	– Gerosios patirties kodeksas (lenk. <i>Kodeks Dobrej Praktyki</i>), 2014 m.
CZ	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009; – Įstatymas Nr. 246/1992 ir tolesni pakeitimai dėl gyvūnų apsaugos nuo žiaurumo (Rink.); – Nutarimas Nr. 245/1996 dėl svaiginimo ir (arba) žudymo metodų (Rink.); – Nutarimas Nr. 382/2004 dėl svaiginimo ir (arba) žudymo metodų (Rink.); – Įstatymas Nr. 99/2004 dėl žuvų tvenkinių valdymo, įskaitant žuvų auginimui ūkyje skirtus tvenkinius;	– Gairės Nr. 5/2015 dėl žuvų pardavimo prekybos kioskuose ir prekybos vietų.
– DE	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009; – Įstatymas dėl gyvūnų apsaugos, susijusios su žudymu ir skerdimu (vok. <i>Verordnung zum Schutz von Tieren im Zusammenhang mit der Schlachtung oder Tötung und zur Durchführung der Verordnung (EG) Nr. 1099/2009 des</i>	– Geroji higienos praktika (1994 m.) (vok. <i>Verordnung über die hygienischen Anforderungen an Fischereierzeugnisse</i>); – Geroji karpių auginimo

¹²https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/gjeldende_regelverk/veiledere/veileder_fiskevelferd_ved_slakteri_for_akvakulturdyr_2014.9471/binary/Veileder%20fiskevelferd%20ved%20slakteri%20for%20akvakulturdyr%202014

¹³<http://thecodeofgoodpractice.co.uk/chapters/>

¹⁴http://www.fishhealth.ie/FHU/sites/default/files/FHU_Files/Documents/FarmedSalmonidHealthHandbookOctober2011.pdf

Valstybė	Teisės aktai	Nacionalinės gairės arba privatūs standartai
	<i>Rates (Tierschutz-Schlachtverordnung -TierSchIV).</i>	tvenkiniuose praktika (vok. <i>gute fachliche Praxis der Teichwirtschaft in Brandenburg</i>). –
DK	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009 –	– Nėra (kompetentingų institucijų apklausa).
FR	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009; – <i>Note de service 2007-8016 de la DGAL du 16 janvier 2007 (DGAL/SDSPA/N2007-8192).</i>	– (<i>Negauta atsakymo iš kompetentingos institucijos.</i>)
IT	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009	– Nėra (kompetentingų institucijų apklausa).
GR	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009	– Du pranešimai dėl ūkyje auginamų žuvų gerovės (2015 03 23; 2015 06 09).
ES	– Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009 –)	– Žuvų žudymo praktikos kodeksas (isp. <i>Piscicultura; Guia de practica correctas para el sacrificio</i>); 2016 m.; AEONOR.

3. Išvados dėl socialinio ir ekonominio poveikio

5-oje lentelėje pateikti nacionaliniai duomenys apie akvakultūros produktų (žuvies, vėžiagyvių, moliuskų ir kitų vandens organizmų) gamybos apimtį 19-oje pagrindinių akvakultūros produktus gaminančių EEE valstybių 2009–2013 m.; tai sudaro 99 proc. EEE akvakultūros produktų gamybos apimtį. 6-oje lentelėje apžvelgta vidutinė visų ūkyje auginamų žuvų produktų gamybos apimtį tyrimą įtrauktose valstybėse.

5 lentelė. Akvakultūros produktų gamybos apimtis 19-oje EEE valstybių 2009–2013 m. (1 000 tonų gyvojo svorio).

EEE valstybė	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	Pokytis 2009–2013 m.	Visos EEE gamybos apimtys dalis, 2013 m.
Norvegija	962	1 020	1 144	1 321	1 248	29,7 %	50,5 %
Ispanija	267	252	272	264	224	-16,1 %	9,0 %
Jungtinė Karalystė	197	201	199	206	203	3,4 %	8,2 %
Prancūzija	234	225	207	205	201	-14,2 %	8,1 %
Italija	162	153	164	163	163	0,1 %	6,6 %
Graikija	122	121	111	111	114	-6,6 %	4,6%
Nyderlandai	56	67	44	46	60	8,5 %	2,4 %
Danija	35	36	36	35	38	7,3 %	1,5 %
Lenkija	37	31	29	32	35	-3,6 %	1,4 %
Airija	48	46	44	36	34	-28,0 %	1,4 %
Vokietija	39	41	39	26	25	-35,0 %	1,0 %
Čekija	20	20	21	21	19	-3,6 %	0,8 %
Vengrija	15	14	16	15	15	0,6 %	0,6 %
Suomija	14	12	11	13	14	-0,1 %	0,6 %
Švedija	9	11	13	14	13	56,5 %	0,5 %
Bulgarija	7	8	6	6	12	80,8 %	0,5 %
Kroatija	14	14	13	10	12	-15,5 %	0,5 %
Rumunija	13	9	8	10	11	-16,2 %	0,4 %
Portugalija	7	8	9	10	10	49,6 %	0,4 %
Iš viso 19 valstybių	2 255	2 290	2 386	2 544	2 451	8,7 %	99,1 %
Iš viso EEE	2 271	2 306	2 403	2 563	2 473	8,9 %	100,0 %

Šaltinis: Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) parengta pasaulinė žuvininkystės ir akvakultūros sektorių statistika, 2016.1.2 versija. Kursyvu pateikti skaičiai yra prognozės.

6 lentelė. Vienai įmonei tenkanti vidutinė žuvies produktų gamybos apimtis atrinktose ES valstybėse narėse

	Šalies pardavimo apimtis (tonos)	Įmonių skaičius	Vienai įmonei tenkanti vidutinė gamybos apimtis (tonos)
GR (2014 m.)	118 080	248	476,1
UK (2013 m.)	203 263	548	370,9
DK (2013 m.)	46 297	130	356,1
IT (2013 m.)	153 944	587	262,3

	Šalies pardavimo apimtis (tonos)	Įmonių skaičius	Vienai įmonei tenkanti vidutinė gamybos apimtis (tonos)
IE (2013 m.)	34 667	283	122,5
ES (2013 m.)	231 738	3 023	76,7
FR (2013 m.)	227 601	2 988	76,2
PL (2013 m.)	31 267	846	37,0
DE (2016 m.)	20 936	5 952	3,5

Šaltinis: ŽMTEK duomenų bazė, išskyrus Vokietijos duomenis (Vokietijos federalinis statistikos biuras).

3.1. Skerdimo praktikos ekonominė analizė

Rengiant į tyrimo ataskaitą įtrauktą socialinio ir ekonominio poveikio analizę buvo apsvarstyti penkių tirtų žuvų rūšių ir skirtingo tipo aplinkos (šaltųjų vandens jūros, Viduržemio jūros, gėlių vandens) skirtumai. Atliekant šią analizę, taip pat buvo apsvarstyti įmonių dydžio ir gamybos metodų skirtumai, kadangi tai yra svarbūs veiksniai vertinant gerovę. Daugumą didesnių skirtumų tarp įmonių ir valstybių lemia kiti kainą veikiantys veiksniai (jie nebuvo aptarti šioje tyrimo ataskaitoje), kaip antai išlaidos pašarams, darbo sąnaudos ir veiklos išlaidos¹⁵.

Su kiekviena į atvejų tyrimą įtrauktose valstybėse auginama tirta žuvies rūšimi susijusios papildomos investicijos ir metinės veiksmingesnės gyvūnų gerovės užtikrinimo praktikos išlaidos nuo 2009 m. apskaičiuotos vienam vidutiniam akvakultūros ūkiui pagal į tyrimą įtrauktą žuvies rūšį. Šie duomenys apėmė papildomas išlaidas, susijusias su geriau užtikrinama svaiginamų, žudomų ir skerdžiamų gyvūnų gerove. Skaičiuojant papildomas susijusias išlaidas, daroma prielaida, kad kiekvienas akvakultūros ūkis turėtų turėti nuosavą pirminio perdirbimo įrangą ir kad vidutinė įmonė neįgyvendino gerovės užtikrinimo praktikos.

Atlantinė lašiša

Tyrimo padaryta prielaida, kad, siekiant įgyvendinti OIE standartus (žr. šios ataskaitos 2.1 skirsnį), kiekvienam žuvininkystės ūkiui reikia investuoti elektrinio arba mechaninio svaiginimo prietaiso, taip pat galvas nukertančio roboto kainos dydžio sumą; nustatyta, kad, atsižvelgiant į vidutinį ūkio dydį, papildomos išlaidos veiksmingesnei gerovės užtikrinimo praktikai įgyvendinti yra palyginti nedidelės. Tyrimo duomenimis, mažiausios papildomos išlaidos siektų 0,02 EUR/kg arba 0,5 proc. pardavimo kainos Jungtinėje Karalystėje, o didžiausios – 0,09 EUR/kg arba mažiau nei 1,5 proc. pardavimo kainos Airijoje. Didelio našumo skerdyklose, kurių darbo sąnaudos yra didelės, investicijos net gali padėti sutaupyti išlaidų. Tačiau, kadangi daug valstybių narių ir EEE valstybių lašišų pramonės įmonių jau

¹⁵ Šie kainą lemiantys veiksniai plačiau ir išsamiau buvo aptarti ŽMTEK ataskaitose dėl sektoriaus gamybos apimtys ir ekonominių rodiklių.

įgyvendino žuvų gerovės užtikrinimo praktiką, palyginti nedaug įmonių turės investuoti, kad atitiktų OIE standartus, todėl poveikis konkurencingumui veikiausiai bus nedidelis.

Paprastasis karpis

Paskerdžiamų gyvūnų kiekio lemiamą masto ekonomija turi didelę įtaką gerovės užtikrinimo priemonių kainai. Šis faktas išryškėjo vertinant, ar geriau užtikrinama skerdžiamų karpių (jų paskerdžiama gerokai mažiau, nei lašinių žuvų tipinėse tokias žuvis auginančiose įmonėse), kai jie apsvaiginami elektros srove ir vėliau jiems nukertama galva, gerovė. Papildomos išlaidos labai skyrėsi tarp į atvejų tyrimą įtrauktų valstybių: mažiausios papildomos išlaidos siekė 0,06 EUR/kg Lenkijoje, Rumunijoje jos siekė 0,41 EUR/kg, o Vokietijoje – 0,58 EUR/kg.

Paprastieji karpiai daugiausia vartojami toje šalyje, kurioje jie užauginami; 2009–2013 m. jų auginimas be subsidijų, naudojant tipines gamybos sistemas, daugiausia buvo nepelningas. Smulkiesiems ūkiams veikiausiai bus sunkiausia investuoti į gyvūnų gerovės padėties gerinimą ir jie gali patekti į nepalankią konkurencinę padėtį. Kadangi į kitas šalis eksportuojama (įskaitant grįžtamąjį eksportą) tik labai nedidelė visų pasaulyje užauginamų karpių dalis, gerovės užtikrinimo priemonių poveikis tarptautiniam konkurencingumui turėtų būti nedidelis (nors, kaip matyti iš 1 pav., poveikis grynajai kainai gali būti labai didelis).

Vaivorykštinis upėtakis

Dėl OIE standartams įgyvendinti reikalingų investicijų į vaivorykštinių karpių skerdimo procesą, tyrimo ataskaitoje daryta prielaida, kad: 1) svaiginimas elektros srove atliekamas prieš išleidžiant vandenį, o 2) svaiginimas trenkiamuoju smūgiu atliekamas išleidus vandenį; abiem atvejais vėliau rankomis išpjaunamos žiaunos. Kaip ir karpių atveju, papildomų išlaidų dydis labai skyrėsi priklausomai nuo masto ekonomijos; apytikriai apskaičiuotos papildomos išlaidos svyravo nuo vos 0,04 EUR/kg Danijoje iki 0,24 EUR/kg Prancūzijoje. Nurodyta, kad Italijoje, kurioje skerdyklų našumas ir darbo sąnaudos yra didelės, išlaidoms būtų sutaupyta 0,06 EUR/kg. Trenkiamasis smūgis yra brangesnis variantas ir poveikis kainai bus didesnis, ypač smulkiuose ūkiuose (pvz., Prancūzijoje).

Paprastasis vilkešeris ir auksaspalvė dorada

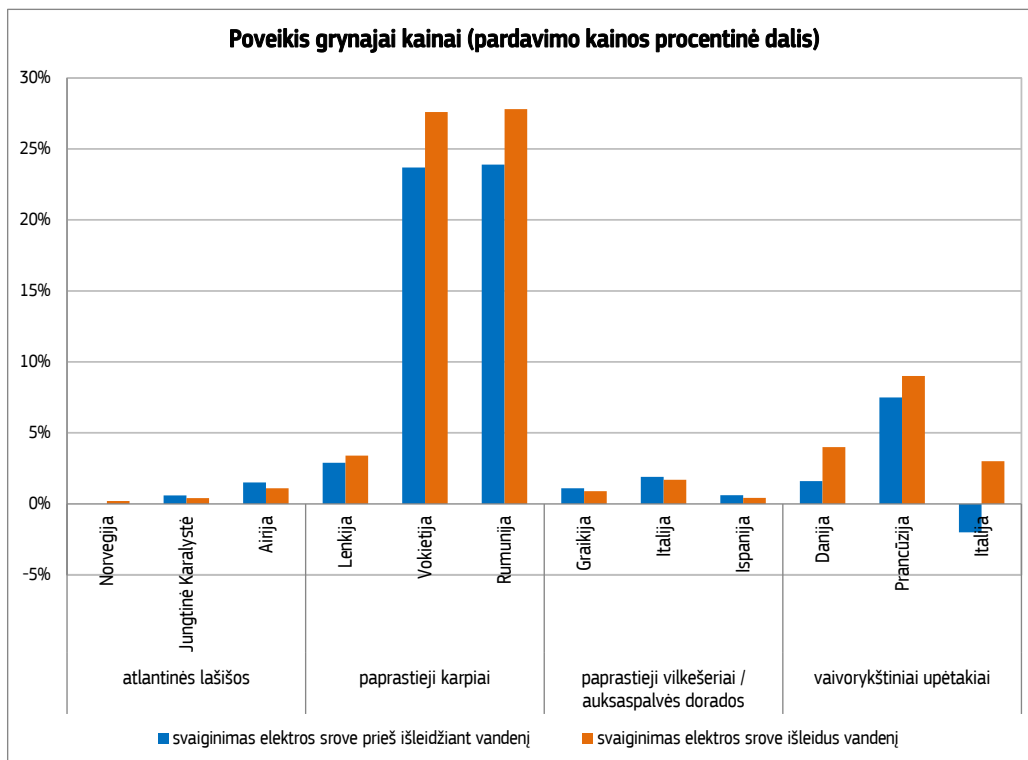
Veiksmingiau užtikrinti skerdžiamų vilkešerių ir doradų gerovę, manoma, padėtų investicijos į: 1) svaiginimą elektros srove prieš išleidžiant vandenį ir 2) svaiginimą elektros srove išleidus vandenį, vėliau abiem atvejais atšaldant žuvį ledo masėje ir jūros vandenyje.

Taikant šiuos metodus papildomos išlaidos produkcijos vienetui skiriasi labai nedaug, tačiau tarp valstybių jos labiau skiriasi pagal įmonių dydį. Ispanijoje, kurioje veikia didžiausios įmonės, taikant abu metodus, papildomos išlaidos produkcijos vienetui siekė 0,04 EUR/kg. Graikijoje jos siekė 0,05–0,06 EUR/kg priklausomai nuo metodo, o Italijoje, kurioje veikia mažiausios įmonės, – 0,11–0,13 EUR/kg. Nors net ir palyginti nedidelius žuvų kiekius užauginantiesiems gamintojams (pvz., Italijoje) išlaidos padidėja visai nedaug, dėl pelno dydžio daugumoje šių ūkių gamintojai gali atsisakyti investuoti.

Apskritai, rengiant šią tyrimo ataskaitą, nustatyta, kad 2009–2013 m. pagrindinėse šias žuvis auginančiose valstybėse narėse vilkešerių ir doradų auginimas be subsidijų taip pat daugiausia buvo nepelningas. Todėl gamintojams gali būti sunku investuoti reikiamas lėšas gerovės standartams gerinti.

1 paveiksle apibendrintas veiksmingesnės gyvūnų gerovės užtikrinimo praktikos poveikis ūkyje auginamų žuvų grynajai kainai į atvejų tyrimą įtrauktose valstybėse (EUR/kg).

1 pav. Veiksmingesnės gyvūnų gerovės užtikrinimo praktikos įgyvendinimo poveikis ūkyje auginamų žuvų grynajai kainai į atvejų tyrimą įtrauktose valstybėse (EUR/kg)

4. Išvadų trūkumai

Į užsakytą tyrimo ataskaitą įtraukta ekonominio poveikio analizė buvo rengiama naudojant negausią turimą informaciją apie skerdžiamų gyvūnų gerovės standartams gerinti reikalingos įrangos kainą. Ši analizė grindžiama kiekvienoje iš į atvejų tyrimą įtrauktų valstybių tam tikros rūšies žuvis auginančios vidutinės įmonės duomenimis. Vis dėlto, daroma prielaida, kad didelio našumo įmonėms pavyksta pasiekti masto ekonomiją. Finansinė investicijų grąža taip pat labai skiriasi tarp skirtingų žuvies rūšių.

Įmonių, kurių metinė gamybos apimtis yra mažesnė, išlaidos investicijoms yra gerokai didesnės, nei įmonių, kurios vykdo didesnės apimties veiklą. Reikiamos įrangos našumas yra toks didelis, kad didelę laiko dalį ji gali stovėti nenaudojama. Gali būti, kad mažesnės apimties veiklą vykdančios įmonės galės įsigyti kitokią – mažiau kainuojančią – įrangą. Tačiau tuo metu, kai buvo atliekamas šis tyrimas, informacijos apie tokias alternatyvas nebuvo.

Dar vienas šių išvadų trūkumas susijęs su tyrimo metu surinktų duomenų apie faktines svaiginimo ir žudymo išlaidas, ypač finansinės ir neskelbtinos komercinės informacijos, kokybę. Daugiausia tai lėmė negausus pramonės atstovų dalyvavimas apklausoje arba tai, kad įmonių apskaitoje šios išlaidos nebuvo išskirstytos pagal veiklos rūšį. Iš pramonės atstovų negavus pakankamai informacijos apie išlaidas, buvo naudojami įrangos gamintojų pateikti įverčiai, o jie gali neatitikti realių veiklos išlaidų. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, šiame

tyrime visas dėmesys buvo sutelktas į konkretų ataskaitinį laikotarpį, 2009–2013 m., kurio tendencijos gali skirtis nuo tendencijų ilgesniu ar paskesniu laikotarpiu.

5. Išvados

Apskritai Reglamente (EB) Nr. 1099/2009 nustatyti bendrieji reikalavimai, kurie keliami skerdžiamų žuvų gerovei, padėjo kurti nacionalinės teisės aktų ir rekomendacijų sistemą ES ūkyje auginamų žuvų, ypač atlantinių lašišų gerovei užtikrinti.

Skerdžiamų žuvų gerovės OIE standartų įgyvendinimo rezultatai skiriasi priklausomai nuo aptariamų žuvų rūšių. Kalbant apie atlantines lašišas, dauguma atvejų, išskyrus kelias išimtis, į atvejų tyrimą įtrauktose valstybėse buvo įgyvendinta geriausia patirtis. Dėl paprastųjų karpinių ir vaivorykštinių upėtakių, OIE standartų įgyvendinimo rezultatai skiriasi priklausomai nuo taikomų metodų. Kalbant apie paprastuosius vilkešerius ir auksaspalves doradas, į atvejų tyrimą įtrauktose valstybėse OIE standartai neįgyvendinti.

Iš ekonominio poveikio analizės matyti, kad gamybos sąnaudų skirtumus daugiausia lemia pramonės struktūra ir ypatingai naudinga yra masto ekonomija. Esant tokiai masto ekonomijai, tikėtina, kad gerovės užtikrinimo praktikos gerinimas turės tik nedidelį poveikį grynajai kainai, o poveikis smulkesniems ūkiams veikiausiai bus daug didesnis. Daugumą didesnių skirtumų tarp įmonių ir valstybių lemia kiti veiksniai, kaip antai išlaidos pašarams, darbo sąnaudos ir veiklos išlaidos.

Kalbant konkrečiai apie didesnius atlantinių lašišų ir vaivorykštinių upėtakių ūkius, nustatyta, kad investicijos į gerovės užtikrinimo praktikos gerinimą gali padėti sutaupyti darbo sąnaudas ir viršyti investicines sąnaudas.

Iš užsakytos tyrimo ataskaitos išvadų taip pat matyti, kad visas pramonė sektorius laipsniškai, bet nepertraukiamai gerina žuvų gerovės užtikrinimo praktiką ir tai patvirtina vis dažniau naudojami humaniškesni metodai, kaip antai svaiginimas elektros srove, ir laipsniškas kitų metodų, pvz., svaiginimo CO₂¹⁶, atsisakymas, taip pat privačių standartų patvirtinimas. Vis dėlto, siekiant geriau užtikrinti kai kurių rūšių žuvų, pvz., paprastųjų vilkešerių ir auksaspalvių doradų, gerovę, vis dar būtina tobulinti tam tikrus aspektus. Šio tyrimo išvadas taip pat patvirtina 2014–2015 m.¹⁷ parengta Komisijos apžvalginė ataskaita.

Komisijos laikosi nuomonės, kad šiame etape turimi duomenys leidžia manyti, jog nėra pagrindo teikti pasiūlymo dėl konkrečių žuodžių žuodžių apsaugos reikalavimų, atsižvelgiant į tai, kad šio reglamento tikslus taip pat galima pasiekti neprivertinėmis priemonėmis, kaip matyti iš teigiamų pokyčių, kurie per pastaruosius kelerius metus buvo įgyvendinti pramonės sektoriuje. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, palyginti su kitomis tradicinėmis ūkinėmis

¹⁶ 2017 m. spalio 17 d. Nyderlandų institucijos pranešė Komisijai apie naujo nacionalinės teisės akto, kuriuo bus uždrausta naudoti šiuo metu taikomus tradicinius upinių ungurių skerdimo metodus, siekiant pereiti prie humaniškesnių svaiginimo elektros srove metodų, projektą (pranešimas Nr. 2017/0406/NL).

¹⁷ Pelekinų žuvų akvakultūros taisyklių įgyvendinimo apžvalginė ataskaita, http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95.

gyvūnų auginimo sistemomis, tai yra naujas ir labai įvairialypis sektorius, ir kad šiuo metu nuolat tobulinamos technologijos, padedančios veiksmingiau užtikrinti gyvūnų gerovę. Atsižvelgdama į šiuos šiuo metu vykstančius pokyčius, Komisija daro išvadą, kad prireikus papildomų rekomendacijų, jas būtų geriausia teikti valstybių narių lygmeniu. Bet kuriuo atveju Komisija toliau stebės pažangą šioje srityje.

Tačiau taip pat reikia pripažinti, kad būtina tęsti mokslinius tyrimus, siekiant pritaikyti specialias sistemas tų rūšių žuvims, kurių žudymui būtina sukurti veiksmingesnius metodus.

Todėl Komisija mano, jog būtina plėtoti tolesnį suinteresuotųjų subjektų dialogą, kad šioje srityje būtų sudaromos sąlygos tam tikroms iniciatyvoms ir projektams, kurie būtų abipusiai naudingi tiek ekonominiu, tiek gyvūnų gerovės požiūriu. Atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija sugalvoja sistemingesnę ir geriau matomą šio dialogo formą, t. y. sukūrė ES gyvūnų gerovės platformą¹⁸. Pagrindinis šios platformos tikslas – suteikti galimybę suinteresuotosioms šalims (gyvūnų gerovės organizacijoms, mokslininkams, veterinarijos gydytojams, ūkininkams, maisto produktų perdirbimo įmonėms, maisto produktų mažmenininkams ir kt.) išsakyti jiems rūpestį keliančius klausimus, dalytis žiniomis ir ištekliais bendrai veiklai plėtoti.

---

¹⁸ 2017 m. sausio 24 d. Komisijos sprendimas, kuriuo įsteigiama Komisijos ekspertų grupė „Gyvūnų gerovės platforma“, C/2017/0280, OL C 31, 2017 I 31, p. 61.